

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך ל, תשלי"ט

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

גבריא ל ביטון (סידני, אוסטרליה)

שתי הערות

א. עוד באתו עניין

... אחד המשמעים העיקריים של העביר היא נתינה, מסירה: "וְהֶעֱבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן" (במדבר כו, ז); ואם פן מעביר במשמע "נותן, מוסר" כשר הוא ואתי שפיר. ולא זו בלבד, אלא שיש אף הלשון הנ"ל בעניינים שבה שמעת קול: "וְהֶעֱבַרְתָּ שׁוֹפֵר תְּרוּעָה" (ויקרא כה, ט); "וַיַּעֲבֵר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ" (עזרא א, א); והשוה נחמיה ח, טו; דהיי"ב ל, ה ועוד).

ומפל אלה אין משתמע ביטול.

לדעת מארק מקורו של השימוש ביידיש. ולי נראה יותר להשוותו עם המצוי בלשונות אחרות, כגון to convey, to transmit באנגלית, ומעין זה בלשונות אחרות!

ב. ספר בְּמִדְבָּר

שמות ספרי המקרא ופרשיות השבוע נקבעו, כידוע, על-פי התבה הפותחת בפסוק הראשון של הספר או של הפרשה, או על פי אחת מתבות הפסוק הראשון. כך קבעו חז"ל, להבדיל משיטת חכמי האומות, שקבעו את שמות ספרי המקרא רק ע"פ תוכנם, והדברים ידועים.

לא באתי כאן אלא להעיר על הגיית השם של הספר הרביעי של

1. [בגוף מכתבו של המעיר באו פרטים נוספים, שכבר הזכירם אלפ"א לעיל.]

המקרא, בְּמִדְבָּר אוֹ בְּמִדְבָּר. ההגייה, ושמה אף הניקוד, הרווחים בימינו הם "בְּמִדְבָּר". וייתכן פי ההסבר לכך הוא שגירות הלשון לשמות-עצמים בנפרד דוקא, ולא בסמיכות. אלא שהסבר זה קשה עליי, שהרי מדוע מפלה הלשון בין שם ספר בְּמִדְבָּר, שהוגה אותו בנפרד, ובין הפרשיות בְּרֵאשִׁית, בְּשֵׁלַח, פְּקוּדֵי, אַחֲרֵי-מוֹת [או אף אַחֲרֵי], בְּהַר, חֶקֶת, מִסְעֵי וכן שם ספר מְשָׁלִי — שפולם ב ס מ י כ ו ת ? נראה לי, שלא הלשון ולא שגירותה הן שגרמו להגייה זו, אלא התעלמות מן הכתובים ומקשר השם עם מוצאו ומקורו. (אף ייתכן וייתכן, פי יש טעם נוסף לתופעה זו, והוא נעלם ממני.)

מכל-מקום לבירור ענייננו, אם כל שמות ספרי המקרא ופרשיות התורה נקבעו ע"פ מה שפתבנו לעיל — למה יהא שם חומש זה "בְּמִדְבָּר"? ראוי לנקד ולהגות בְּמִדְבָּר, ולא כצורה המוטעית, השגורה כמעט בפי כול.

בחומש הרב דר' הרץ מצאתי בלועזית Bemidbar, ואף במילונו של אבן-שושן מנוקד בְּמִדְבָּר. ואין אף צורך לצרף לשם את התבה הבאה ולקרוא לספר "במדבר סיני" [כפי שמצאנו גם במקורות¹]. כשם שאין צורך להאריך את שם הפרשה ולקרוא לה "בהר-סיני", וכשם שאין הספר נקרא "מְשָׁלִי-שְׁלֵמָה", אלא מְשָׁלִי.

1. [ומצאנו לספר זה אצל הקדמונים גם את השם וַיְדַבֵּר ע"פ התבה הראשונה, וגם את השם חומש הפקודים ע"פ התוכן].